

TyfloCentrum

DORÁŠEK

Duben - 2021

ZPRAVODAJ SONS A TYFLOCENTRA SEMILY

Archivní 570, Semily, tel.: 488 577 840

e-mail: semily-odbocka@sons.cz

web: www.sons-semily.info a www.sons.cz/semily

e-mail: semily@tyflocentrum.cz

web: www.liberec.tyflocentrum.cz

POZOR - Pro měsíc duben až do odvolání platí tyto provozní doby!!!

Pondělí	8:30 – 16:30	SONS
Úterý	8 -16	TyfloCentrum
Středa	8 -16	SONS
Čtvrtek	8 -12	SONS
Čtvrtek	12 -16	TyfloCentrum
Pátek	TyfloCentrum - Po předchozí domluvě!!!	

Kontakty: **SONS** 488 577 840

Pavel Paldus 778 441 502
předseda semily-odbocka@sons.cz
paldus@sons.cz

Zuzana Podhajská 778 441 501
místopředsedkyně

Kontakty: **TyfloCentrum** 488 577 840

Zuzana Podhajská 737 788 199
semily@tyflocentrum-lb.cz

Vlasta Křapková 736 679 515
semily@tyflocentrum-lb.cz

Aktuální informace k fungování TyfloCentra

Od března 2021 platí v ČR opět přísná omezení, spojená i s omezeními pohybu.

Vážení uživatelé našich služeb, přinášíme důležitou dobrou zprávu týkající se aktuálního provozu TC. **V měsíci březnu a dubnu je již opět možné poskytovat sociální služby.** Zůstává však omezení počtem osob – setkávat se můžeme vždy nejvýše ve dvou - (jeden uživatel a jeden pracovník)

Aktivity v rámci služby SAS probíhají převážně telefonicky.

Omezený režim platí i pro odbočku **SONSu**

Pokud nedojde během dubna k očekávanému rozvolnění opatření k tlumení pandemie vyhlášených Vládou (nouzový stav, lockdown), bude i nadále platit omezený režim jako dosud. Provozní doba odbočky bude průběžně aktualizována a upravována v souladu s opatřeními k rozvolnění vyhlášenými Vládou ČR, až po návrat do normálu, kdy bude platit provozní doba jako před koronakrizí.

Sdělení členům: v odbočce jsou ještě stále k dispozici ZDARMA chirurgické roušky a dezinfekce na ruce poskytnuté členům SONS z Nadace prof. Vejdovského. Zájemci si je mohou vyzvednout vždy v pondělí, od 9:00 do 16:00 hod.

Oznámení:

v hlavičce tohoto čísla naleznete naše nové aktuální emailové adresy. Věříme, že budou spolehlivým spojením mezi námi a Vámi.

Upozorňujeme, že v pátek 2. 4. 2021 a v pondělí 5. 4. 2021 je TyfloCentrum a SONS z důvodu státního svátku zcela UZAVŘENO.

Zvyky a tradice - Velikonoce

Velikonoce jsou pohyblivým svátkem. Znamená to, že nejsou pevně stanoveny určitým datem, ale jeho datum se každoročně mění. Pro jeho určování sloužily složité výpočty. Velikonoce se ustálilo slavit po jarní rovnodennosti (po 21. 3.) a zároveň první pondělí po prvním úplňku od té doby.

Velikonocemi, Pašijovým týdnem, si křesťané připomínají poslední týden Kristova života, kdy byl zrazen svým učedníkem, souzen, ukřižován a zázračně vstal z mrtvých. Velikonoční oslavy mají však ještě starší tradici, která souvisí s příchodem jara, tepla a nového začátku. Naši předci se optimisticky těšili na další rok a různými rituály se snažili přivolat dobrou úrodu a zdraví nejen pro lidi, ale také pro hospodářská zvířata. Pohanské zvyky se postupem času prolínaly i do křesťanských zvyků a obřadů. Nejdůležitější ze dnů Pašijového (svatého) týdne je Zelený čtvrtek, Velký

pátek (Ježíš byl ukřižován), Bílá sobota a neděle Boží hod Velikonoční (zmrtvýchvstání Ježíše Krista).

Na **Květnou neděli** se v kostelích symbolicky svěťí vrbové proutky s kočičkami. Hlavně v minulosti jim pak byla přisuzována zvláštní moc. Věřilo se, že posvěcené vrbové proutky s kočičkami mají ochraňovat před zlou mocí. Posvěcené, rozdrcené a do vody ponořené kočičky se dávaly k jídlu lidem i dobytku pro zdraví. Spolknutí posvěcené vrbové kočičky mělo ochránit po celý rok před bolestí v krku. Hospodáři zapíchli proutek s kočičkami do rohu pole a věřili, že tím bude zajištěna dobrá úroda.

Modré pondělí, Žluté pondělí nebo také Velké pondělí. Spolu se zítřejším Šedivým úterým nebyly tyto dny nijak výjimečné z hlediska lidových zvyků. Dětem začínaly jarní prázdniny a chystal se jarní úklid stavení.

Škaredá, Sazometná, Smetná středa. Lidová pověra říká, že kdo se škaredí na škaredou středu, bude se škaredit celý rok každou středu. Jidáš na škaredou středu žaloval, škaredil se na Ježíše, proto tento název. V lidové tradici se tento den uklízelo celé stavení a vymetali se saze z komína.

Na **Zelený čtvrtek** se všude rozléhalo ticho. Nezvonily zvony a někde se dokonce i kravám sundávaly zvony z krku. Říkalo se, že “zvony odletěly do Říma” a opět se rozezní při mši na Bílou sobotu. Funkci zvonů přebírali (a někde stále přebírají) chlapci „vrkáči“, někde i holky. Vrkáči chodili ve skupině po vesnicích s řehtačkami

(vrkačkami, klepačkami, hrkačkami, chřestačkami) při každém klekání – časně ráno, v poledne a večer. Jejich obchůzky končily na Bílou sobotu, kdy obcházeli domy a říkali básničky o Jidášovi. Někde dostali kapesné, někde něco dobrého. Hospodyně na Zelený čtvrtek vstávaly časně ráno, zametly dům a smetí donesly na křižovatku. To mělo zaručit, že se v domě nebudou držet blechy,... Držela se řada rituálů, která měla odlákat škůdce a naopak přivolat zdraví a šťastný rok. Na Zelený čtvrtek se podle tradice jedlo něco zeleného, ať už špenát, jarní polévka s prvními bylinkami, česnečka rovněž s mladými bylinkami, hrách, zelí, bylinková nádivka. Pekly se sladké jidáše s medem. Med nesměl být kupovaný, ale darovaný. Darovaný med měl chránit před hadím uštknutím a žihadly.

Na **Velký pátek**, ještě za tmy, vstala hospodyně a v zahradě se pomodlila za zdravé hospodářství. Hospodář ráno sledoval počasí, podle kterého předpovídal, jak se bude hospodářství v tomto roce dařit. Hospodář ještě před svítáním vykropil svěcenou vodou stavení i stodolu, aby nepřišlo neštěstí. Lidé věřili, že tento den má voda omlazující a zkrášlující účinek a může vyřešit kožní problémy, protože vyvěrá ze země, kam byl pochován Ježíš. Nejen ženy tak chodívaly k potoku omývat se vodou. Do země se tento den nesmělo rýt ani kopat, nemělo se pracovat. Věřilo se také, že tento den se země otevírá a vydává svoje poklady. Na Velký pátek se nekonaly mše a stále nezvonily zvony. Nejedlo maso a nevařilo se. Jídlo bylo připraveno z předešlého dne. Tradičně se jedla např. zelňačka.

Večer na **Bílou sobotu** se “vracejí zvony z Říma”, takže naposledy chodili (někde stále chodí) “vrkáči”. Ti na Bílou sobotu obcházelí stavení, říkají básničky o Jidášovi a dostávají peníze nebo něco dobrého k jídlu. Ještě před rozedněním se novým koštětem uklizené stavení vybělilo. Pekli se velikonoční beránci, mazance a chléb. Bílou sobotou končil 40 denní pomasopustní půst.

Neděle, **Boží hod Velikonoční**. Ženy barví vejce, malují kraslice. Chlapci pletou pomlázky z vrbových proutků. Tento den končil půst a lidí nosívali na mši do kostela jídlo, které si nechávali posvětit. Někde posvěcené jídlo jedli přímo v kostele, jinde ho nosívali domů a všem členům dali kousek z posvěceného jídla. Nezapomínalo se ani na hospodářská zvířata. Jídlo se dávalo příp. i na pole a zahrady, aby pozemky přinesly znovu úrodu.

Velikonoční pondělí vždy patřilo lidovým tradicím a zvykům, které s církevními obřady nesouvisí. Už časně ráno vycházejí chlapci s pletenými vrbovými pomlážkami za děvčaty. Jemným mrskáním pomlážkou jim mají zaručit zdraví a mládí, tzv. je pomlazují. Věděli jste, že v 14. a 15. století se mrskali všichni navzájem? Muži, ženy a dokonce i zvířata. Kolem 17. století se koledování pomlážkou chlapci stalo velmi oblíbené a módní ve všech společenských vrstvách. S pomlážkou za děvčaty chodí chlapci do dnes. Stejně jako v minulosti za vyšlehání a koledu dostávají malovaná vajíčka, případně nějakou sladkost, zákusek, chlebiček, barevnou stuhu nebo panáka alkoholu. Chodívají dopoledne, jinak by mohli schytat polití studenou vodou nebo neotevření.

Symbyly Velikonoc

Velikonoce, oslavy jara a nejdůležitější křesťanské svátky, jsou plné zvyků a tradic, symbolů a radosti z nadcházejícího jara. Víte, co je pro **Velikonoce** typické?

Jidáše

Jidáše je sladké pečivo různých tvarů, pomazané medem. Jedlo se na Zelený čtvrtek a mělo připomínat provaz, na kterém se oběsil Jidáš.

Pomlázka

Mladé proutky z vrby, břízy nebo jalovce spletené do sebe. Pomlázka má různé velikosti. Rukojeti mohou být pletené zdobně a na konci navázané stuhy, které na pomlázku váží chlapcům dívky za koledu a vyšlehání. Pokud dívka navázala chlapci na pomlázku červenou stuhu, mělo to značit lásku, modrá naději, zelená sympatie a žlutá odmítnutí.

Řehťačky, klapačky

Od Zeleného čtvrtka do Bílé soboty chodívali (chodívají) chlapci „vrkáči“, někde i holky, ve skupině po vesnicích s řehťačkami (vrkačkami, klepačkami, hrkačkami, chřestačkami) při každém klekání – časně ráno, v poledne a večer. Jejich obchůzky končily na Bílou

sobotu, kdy obcházel domy, říkali básničky o Jidášovi. Někde dostali kapesné, někde něco dobrého. Rámusem, který vydávali dřevěná řečtačky nahrazovali zvony, které tyto dny nezvonily. Tento zvyk se v některých vesnicích stále drží.

Mazanec

Mazanec, jak ho známe dnes, sladké pečivo s rozinkami, se peče od 18. století. Má kulatý tvar připomínající slunce, kterého bude v dalších dnech přibývat. Na vršku se mazanec nařízl do kříže, připomínající ukřižování Krista. Nebo ze stejného těsta [velikonoční věnec](#).

Beránek

Sladké bábovkové těsto ve formě beránka patří k Velikonocům nejen jako moučník, ale i jako dekorace. Na krk se beránkovi uvazuje barevná stuha, rolnička, místo očí se dává koření hřebíček, rozinky. Beránek symbolizuje nejen mláďátka, která se na jaře rodí, nový život, ale má i křesťanský význam, který symbolizuje obětování Ježíše Krista.

Vrbové kočičky

Kočičky představují nejen jaro, ale váží se také k Velikonocům. Na Květnou neděli se v kostelích symbolicky světlí vrbové proutky s kočičkami. Hlavně v minulosti jim pak byla přisuzována zvláštní moc. Věřilo se, že posvěcené vrbové proutky s kočičkami mají

ochraňovat před zlou mocí. Posvěcené, rozdrčené a do vody ponořené kočičky se dávaly k jídlu lidem i dobytku pro zdraví. Spolknutí posvěcené vrbové kočičky mělo ochránit po celý rok před bolestí v krku. Hospodáři zapáchli proutek s kočičkami do rohu pole, aby tím zajistili dobrou úrodu.

Vejce

Vejce je symbol nového života, naděje, plodnosti, zrození, ale i smrti. Začátku a konce. V průběhu staletí se vytvořila řada pověr a obřadů. Vejce se přidávaly do základů nových domů, do hrobů, sloužila k léčbě i ochraně před různými nemocemi, k věštění a mnoho dalšího. Na Velikonoce se uvařená vejce (po 1. světové válce i vyfouklá vejce) různými technikami malují a zdobí. Říká se jim **kraslice**. Označení kraslice pro malované vejce se u nás začalo používat až koncem 19. století. Do té doby se malovaným vejcem říkalo podle techniky zdobení, např. vyškrabovaná vajíčka, malůvky, rejsky, straky, slaměnky, obtáčené, oblíkané. Zdobila se plná, vařená, převážně slepičí vejce, někdy i husí, holubí, od perliček.

Nikde jinde nenajdeme tolik technik, vzorů a zdobení malovaných vajec, kraslic, jako právě v Čechách a hlavně na Moravě, kde se zvyky a tradice drží o něco více než v Čechách. Způsobů zdobení je hned několik. Odlišují se použitými materiály a postupem práce. Známá je technika batikování (barvy a vosk), gravírování

(vyškrabávání do barvy), malování (barvami a voskem), nalepování (kousky slámy) atd.

Ke kraslicím patří také různé barvy. Až do počátku 20. století se barvila přírodními barvivy:

Hnědá barva: cibulové slupky; Žlutá barva: kurkuma (kari koření), kmín, zázvor; Modrá: červené zelí; Zelená: Kopřivy, špenát, nať petržele, šťovík; Červená: pokrájená červená řepa, slupky z červené cibule.

Možné je barvit vejce umělými, chemickými barvivy. Ty se ale vsakují hluboko do skořápky a často obsahují i zdraví škodlivé látky.

Znáte další symboly Velikonoc? Napište mi je.

**Všem našim členům, klientům
a přátelům přejeme radostné prožití**

Velikonočních svátků,

hodně zdraví

a jarní pohodu.

Společenská kronika:

V měsíci dubnu oslaví narozeniny:

Jaroslava Ducháčová

Jaroslava Jakubičková

Jiří Večerník

Ivana Paldusová

Vladimír Kučera

Veronika Knoblochová

Přejeme Vám pevné zdraví, štěstí, hodně lásky a pohody.

Řešení kvízu z minulého zpravodaje

1. Benešov nad Ploučnicí – Severočeský
2. Benátky nad Jizerou- Středočeský
3. Spálené Poříčí – Západočeský
4. Kamenice nad Lipou - Jihočeský
5. Červený Kostelec - Východočeský
6. Dolní Kounice - Jihomoravský
7. Město Albrechtice - Severomoravský

Vydali: SONS a TyfloCentrum Semily